

The background is a painting. On the left, a red rectangular vase contains a dachshund dog. The dog is painted in shades of blue, green, and yellow, with a white collar. The red vase has small blue dots scattered on its surface. On the right, a blue rectangular vase contains a plant with large, pointed, reddish-brown leaves. The blue vase casts a shadow on the light-colored background to its right.

DORIS KNECHT

POPIS SVEGA
ŠTO SAM
U ŽIVOTU
ZABORAVILA

ROMAN

LEYKAM
international

Doris Knecht

POPIS SVEGA ŠTO SAM
U ŽIVOTU ZABORAVILA

LEYKAM international

NAKLADNIK

Leykam international d.o.o., Ilica 42, HR-10000 Zagreb
www.leykam-international.hr

ZA NAKLADNIKA

Jürgen Ehgartner

UREDNIKA

Eugenia Ehgartner

PRIJEVOD S NJEMAČKOGA

Igor Crnković

LEKTURA I KOREKTURA

Neli Mindoljević

© 2026 Leykam international d.o.o., Zagreb

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji drugi način reproducirati bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

Naslov originala: „Eine vollständige Liste aller Dinge, die ich vergessen habe“ © 2023 Hanser Berlin in der Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

= Federal Ministry
Housing, Arts, Culture,
Media and Sport
Republic of Austria

Gefördert durch das Bundesministerium für
Wohnen, Kunst, Kultur, Medien und Sport.

ISBN 978-953-340-233-8

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet pod brojem 991005948959009366.

ILUSTRACIJA NA NASLOVNICI

© Wanda Comrie / Anzinger und Rasp, München

FOTOGRAFIJA AUTORICE

© Heribert Corn

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Tvrtko Gregurić

TISKARA

Denona d.o.o., Zagreb
Tiskanje dovršeno u travnju 2026.

Doris Knecht

POPIS SVEGA ŠTO
SAM U ŽIVOTU
ZABORAVILA

roman

Preveo s njemačkoga
Igor Crnković

Zagreb, 2026.

„Ja je samo konvencionalan izraz za nekoga tko zapravo ne postoji. S mojih će usana teći laži, ali među njima možda se nađe i zrnce istine; na vama je da potražite tu istinu i odlučite je li iole vrijedna da je sačuvate.“

Virginia Woolf, *Vlastita soba**

* Virginia Woolf, *A room of one's own*, u hrvatskom prijevodu *Vlastita soba*, prev. Iva Grgić, Centar za ženske studije, Zagreb, 2003. (op. prev.)

PAS

Pas se opet ispovraćao po autu. Izdržao je sve dok nisam skrenula na parkiralište livade za pse, no tad je provalilo iz njega. To se ponavlja već godinu i pol. I ne ide nabolje, što god učinila. Uzimam karticu za parkiranje iz automata čekajući da se podigne rampa. Iza mene, na stražnjem sjedištu, pas stoji savijenih leđa i grčevito povraća po starome pokrivaču koji sam rasprostrla preko kožnatih sjedala. Nakon što se prestao gušiti bljuvotinom, ponovno zauzima sjedeći položaj. Znam da me sad gleda prijekornim pogledom. Zapravo ne, više tužnim, i to zato što ga ponovno prisiljavam na ovo. Pokušavam ga utješiti i primjećujem da cijelo vrijeme razgovaram s njime tipičnim glasom na koji sam se naviknula ubrzo nakon što smo ga udomili.

Jedna prijateljica upozoravala me je: „Čut ćeš samu sebe kako izgovaraš stvari koje nikad prije nisi izgovarila i mrzit ćeš ton kojim ih izgovaraš.” Ja sam joj na to rekla: „Da, da, kako da ne.” No sad se, htjela – ne htjela, svakoga dana sjetim njezinih riječi. Te su mi se riječi urezale u sjećanje, organizam s vrlo plitkim snom koji se budi i na najmanji poticaj. Prokleta svijest, radi što joj se prohtije. Kad se nečega hitno trebam sjetiti, ostavi me na cjedilu. Ali zato ovakve gluposti uvijek izvlači iz rukava. Međutim, otkako se pojavio pas, još je nešto izvukla na vidjelo: sliku jednoga čovjeka otprije koji je imao psa slična momemu. Lucky, tako se zvao pas. Dugo vremena

nisam pomislila na njega. A onda je moj pas iznenada sve prizvao na površinu, pa i neobične osjećaje koje sam gajila prema njemu – Hansiju. Tako se zvao.

Vozim parkiralištem. Na radiju pjeva Muddy Waters, kojega puštam s *playliste* na mobitelu. Vozim sporo. Želim parkirati što bliže livadi za pse kako bih psa odmah mogla pustiti s povodca, da ga nagradim za mukotrpnu vožnju. Trenerica pasa rekla je kako će s vremenom shvatiti da vožnja znači odlazak u šetnju i da će nakon toga rado uskakati u auto. Međutim, dosad to nije shvatio, što mi je jasno čim ga pogledam u retrovizoru. Jesen je, tmurno i hladno. Dan je vlažan i siv. Parkiralište je gotovo prazno, vidim tek nekoliko ljudi sa psima i jednu džogericu u jakni neonskih boja, koja se preobuva iza otvorenih vrata svojega auta.

S jedne strane parkirališta aleja je stabala s kojih je već otpalo lišće, dok s druge strane iza grmlja prolazi višetračna autocesta. Kod starinskoga kioska na uglu, kao i uvijek, stoji nekoliko pijanaca s pivskim bocama. Izdaleka vidim staroga ovčara na lancu kako leži u blatu između kioska i ultramoderna javnog zahoda od nehrđajućeg čelika. Žao mi je tog psa, koji uvijek leži na istome mjestu. I svaki put pomislim da bi netko trebao nešto poduzeti, da je to mučenje životinje. Toliki ljudi prolaze ovuda i gledaju ga, toliki vlasnici pasa, a nitko ništa ne poduzima. Naravno, ni ja ne poduzimam ništa, ali kao vlasnica psa još sam nova i neiskusna, pa se ne želim miješati. Općenito se više ne želim miješati, ni u što.

Pokraj javnoga zahoda parkirano je nekoliko auta. Iza jednoga Mercedesa pod krovom otvorena prtljažnika na hoklici za kampiranje sjedi neki stariji čovjek, koji vilicom i nožem jede nešto iz prtljažnika. Mercedes djeluje

novim. I čovjek izgleda njegovano. Nosi sivo odijelo iz kojega izvire sjajan bijeli ovratnik košulje, dok je na natkoljenicama raširio bijeli ubrus. Visok je i vitak. U prvome trenu podsjetio me je na filozofa Rudolfa Burgera, no tad mi je sinulo da je Burger nedavno preminuo. I on je bio visok i svojedobno naočit muškarac koji je strastveno branio nepopularne teorije i pušio, možda i pretjerano elegantno. Poznavala sam ga jedino iz novina, s televizije i književnih festivala devedesetih godina. Nikad se nismo osobno upoznali. Mislim da žene poput mene, kao i tekstove koje sam u to vrijeme pisala, uopće nije doživljavao.

Parkiram auto i puštam psa da iziđe. On se najprije pošteno protrese, a tad entuzijastično otrči prema livadi. Hladno je. Pronalazim samo jednu rukavicu. Druge, koja je trebala biti u lijevome džepu kaputa, nema. Možda je ostala u autu, možda mi je ispala na parkiralištu. Ili sam je izgubila već prije. To me uzrujava, jer bila je riječ o novome paru kožnatih rukavica koje sam kupila nakon što su i stare nestale. Šetam se sa psom pod golim krošnjama stabala. Djeluju mi kao da iz toga mrtvog drva nikad više neće proklijati nov život. Pas među granjem trči za drugim psima. Djeluje mi sretnim. Znaju li psi što je uopće sreća?

Na povratku prolazimo pored onoga elegantnog muškarca koji još uvijek sjedi za svojim prtljažnikom. Izbliza uopće ne slični na Rudolfa Burgera, nego više na Josefa Bierbichlera, ali onakva kako je izgledao prije petnaest, dvadeset godina. Odijelo mu i izbliza djeluje skupocjenim. Košulja mu je čista. Usredotočeno jede sardine iz konzerve koja bez poklopca stoji na kuhinjskoj krpi okruženoj malenim plastičnim posudama. Ne znam što se u njima nalazi. Možda salata od krumpira, ili hladne

lazanje. Možda mu je žena spakirala užinu? Ili mu je žena umrla, pa mu kći jednom tjedno donosi kuhane obroke u plastičnim posudama? A on ne može podnijeti samoću dok kod kuće jede za stolom koji je žena nekoć postavljala. Ne izgleda mi poput čovjeka koji je naviknuo samomu sebi kuhati. Prepoznajem predrasudu čim sam je pomislila. Ali možda to i nije predrasuda, nego više životno iskustvo. Nije mi jasno zašto bi netko jeo sam iz prtljažnika Mercedesa na parkiralištu hladna i tmurna Pratera, kao da za to ne postoji tisuću boljih mjesta. Mogao bi, primjerice, jesti s pladnja u krevetu pred televizorom, poput mene kad djeca nisu kod kuće.

Djece uskoro više neće biti, barem ne u stanu. Uskoro će završiti školovanje, već su odrasla i planiraju se iseliti. Mila to najavljuje već nekoliko mjeseci, dok mi Luzi još uvijek djeluje kao da oklijeva. Stan bez djece prevelik je i preskup za mene samu. Moram ili pronaći nekoga s kim ću podijeliti troškove, ili se i sama preseliti u manji stan. Mrzim promjene, ali nešto moram poduzeti.

VIKINŠKE ŽENE

Odlučila sam pisati o svojem životu, svojem odrastanju i odlasku, i odmah sam u grču. Majka me je, čim sam joj to spomenula, pogledala zabrinutim pogledom. Kapci joj u takvim situacijama postanu sivi, ni sama ne znam kako to postigne. A onda je počela govoriti o tome kako je sjećanje čudovište i kako zna da se događaja iz svojega djetinjstva sjećam pogrešno i da su neke stvari u mojem sjećanju zacijelo ekstremnije nego što su u stvarnosti bile. Da nipošto nisam cijelo vrijeme bila zanemarivana. Zar sam takvo što tvrdila? Ikada? Izbjegavala je susret očima. Očito se nečega prisjetila, možda kakva sukoba u vezi različitih doživljaja neke određene stvari. Razmišljala sam o čemu bi mogla biti riječ, ali ništa mi nije padalo na pamet. Kad je to izrekla, za stolom su sjedile i moje dvije sestre. Pogledala sam ih upitnim pogledom, ali one su samo odmahivale glavama, usklađeno, u koreografiji promišljene neodlučnosti. Ni one me nisu gledale u oči. Što sam uopće očekivala, ta oduvijek su bile takve.

I moja kći Luzi također kaže da ne smijem pisati o njoj. Da se ne želi pojavljivati u mojim djelima. Da mi to govori već godinama, ali da ja uporno ignoriram njezinu želju. I da sad to konačno moram shvatiti. Uvjerena sam da mi je prije nekoliko mjeseci dala pristanak za pojavljivanje u ovoj knjizi, ali ona to vrlo odlučno odbacuje.

„Ta rekla sam ti da želim pisati o svojem životu”, govorim joj, „i kako je bilo otići od kuće. Te da želim svoje

iskustvo usporediti sa sadašnjom situacijom, kad Mila i ti također odlazite. Kako je danas situacija potpuno drukčija, za sve nas.”

Luzi me ravnodušno gleda i kaže da se toga ne sjeća. Njezina sestra Mila stoji oslonjena na vrata i prisluškuje naš razgovor. Kad pogledam prema njoj, okreće se i odlazi u kuhinju. Poput mojih sestara. Ni Mila ne želi da je uplićem, ni ona se ne želi prisjećati.

Naposljetku kažem: „Dobro, OK, onda će glavna junakinja imati neko drugo dijete.”

„Da, dijete koje će slučajno biti potpuno isto kao ja”, kaže na to Luzi. Djeluje mi uzrujanom.

„Ne, izmislit ću joj sina,” kažem, „potpuno drukčijeg od tebe.”

„Kako će se zvati taj sin?” pita Luzi.

„Hmm, čekaj... Max”, predložim.

„Ne sviđa mi se”, kaže Luzi.

„Baš me briga,” kažem, „*sorry*, ali tebe u toj priči uopće više nema.”

Ionako nikad nisam željela imati djevojčice. Ni sama ne znam zašto. Ne, nije istina da nisam *željela* djevojčice, jednostavno si, prije nego što sam ih rodila, nisam mogla zamisliti da ću biti majka djevojčica, krhkih bića u tutu-suknjicama i ružičastim cipelicama. Možda i zato što sam odrasla s četirima mlađim sestrama te s njima održavam odnose koji su, pojednostavljeno rečeno, prošli trnovit put od prisilne idile, preko potpune traume, pa sve do donekle skladna odnosa, ali tek s vremenom. Moja majka uporno inzistira na tome da se sve moramo dobro slagati, pa se i slažemo. Bez propitkivanja.

U mojoj obitelji čovjek nema izbora, nametnuto ti je

ono što trebaš željeti. I najbolje ti je da to i prihvatiš, jer ćeš u protivnome samo imati problema. To funkcionira dobro, možda i zato što u svađi ne bih imala saveznika, jer svi su drugi u parovima: moji roditelji, moje sestre, jedino ja sam sama. Na duge staze to je svakako bolje za sve, premda nas je mnogo i premda smo potpuno različite. Možda i zato što smo sad sve već starije i previše iscrpljene da bismo vodile prave svađe. Prije svega ja, jer naposljetku ionako ne bih imala nikakve šanse.

U svakoj svađi najmanje su dvije od mojih sestara protiv mene, a često i sve četiri. To sam naučila tijekom svojega odrastanja.

Možda sam sinove priželjkivala i zato što su moji roditelji toliko žarko željeli sina da je to već graničilo s uvredom. Najprije su dobili mene, onda su željeli još jedno dijete, ali su se rodile blizanke. Tad su, valjda, pomislili, pokušajmo još jednom, možda ovaj put bude dječak. No ponovno su dobili blizanke. Nakon toga vjerojatno se više nisu usudili pokušavati. Oni odlučno poriču tu svoju želju za sinom, a čak i kad je ne poriču, opravdavaju se da je logična, nakon toliko djevojčica. Tri moje sestre nose imena koja se, posve slučajno, lako mogu pretvoriti u muška: Alexandra, Paula i Franziska. Protivno želji moje majke, koja i dan-danas inzistira na tome da se imena ne skraćuju, otac ih je uvijek zvao umanjenicama: Bienchen, Pauli i Franzi. Mene nikad nije zvao umanjenicom. Još uvijek ne znam što bih o tome mislila. Osim toga, sve je moje sestre ambiciozno gurao u različite vrhunske sportove, jedino mene nije. Sabine i Lexi vozile su biciklističke utrke i donedavno su se još uspješno natjecale, Pauli je igrala nogomet na turnirima, a Franzi tenis. Sve kod kuće imaju vitrine prepune pehara i medalja.

A ja imam samo police s knjigama. „Ti jednostavno nisi bila sportski tip”, govori mi majka. Pitam se po čemu su to zaključili. Majka mi je bila ambiciozna gimnastičarka, koja, kako rado ističe, nije uspjela dogurati do profesionalnih natjecanja samo zato što si njezina obitelj nije mogla priuštiti profesionalne trenere. To što nije postala uspješnom sportašicom pripisuje svojemu podrijetlu, što možda i jest istina, ali možda je razlog tomu i činjenica da je u gimnastičkom klubu upoznala mojega oca, pa su joj odjednom druge stvari postale važnijima od treninga.

I danas je dovoljno u formi da svaki dan s ocem igra stolni tenis. „Ti se nisi željela baviti sportom, to je bila tvoja odluka”, kaže mi majka. Ne sjećam se da sam takvo što ikad odlučila. Svi su članovi moje obitelji sportski tipovi, svi osim mene.

Ja sam najstarija sestra. Izgledom sličim ocu. Negdje sam jednom pročitala da je to uvjetovano evolucijski. Da prvi potomci nalikuju očevima kako mužjaci ne bi odbacivali ženke. Ili kako bi se lakše poistovjetili s potomkom. Zaboravila sam točno obrazloženje, a ne znam ni je li to uistinu točno. U našem slučaju jest bilo. Sve su moje sestre visoke, vitke i plave, poput naše majke. Sličile su joj otkako su se rodile. Mislim da to igra neku ulogu u povezanosti između majki i djece. Ja, pak, imam oči poput oca i njegove majke, kao i njihov nos, svijetlu put koja na suncu odmah pocrveni i kosu bezlične boje koju nitko ne pamti. Na fotografijama u obiteljskim albumima često stojim straga, na nekima sam i mutna ili napola odrezana, a katkad me i uopće nema. Nije to bilo namjerno, jednostavno se tako dogodilo: blizanke s debelim plavim pletenicama, u jednakim slatkim haljinicama pokazuju svoja uskrсна gnijezda, dva ružičasta, dva crvena, dok

se u kutu vidi komadić bijeloga plišanog medvjedića te moja lijeva ruka. U ono vrijeme ljudi se još nisu toliko često fotografirali. Imali smo fotoaparat u koji se stavljao film, a potom je valjalo štedljivo utrošiti dvanaest ili dvadeset i četiri snimke koliko ih se moglo okinuti. Čekao se pravi trenutak, kadar koji se isplati ovjekovječiti, koji će biti reprezentativan za to životno razdoblje, to ljeto, tu sreću, koju smo željeli sami upamtiti ili pokazivati drugima. Rekli bismo „cheese”, a onda pritisnuli okidač. Pritom nismo mogli unaprijed znati što ćemo dobiti, sve dok ne bismo otišli u fotostudio po razvijene fotografije. Ponekad bi osoba, za koju smo bili sigurni da je na slici, ispala napola odsječena, ponekad mutna, a ponekad bi potpuno nestala. Igrom slučaja ta sam osoba često bila upravo ja, pa tako i na tim fotografijama s mojim sestrama i njihovim spektakularnim plavim pletenicama i očima.

Majka potječe iz klana visokih, glasnih i plavokosih ljudi. Muškarci su svi vrlo snažni. U starosti su skloni debljanju, a njihove rumene mladenačke obraze zamijene oni bucmasti, prošarani crvenim kapilarama. Žene uglavnom ostanu vitke i s godinama postanu koščate, sve osim dviju majčinih sestara, blizanki, koje na dugačkim, vitkim nogama nose velike trbuhe i grudi koje, čini se, nikad ne prestaju rasti. Svi su iznimno društveni, neprekidno sjede zajedno za stolom i viču. Pritom nitko ne misli ništa loše, već jednostavno drukčije ne znaju komunicirati. Moj otac tvrdi da je proučio genealogiju majčine obitelji i pronašao da u sebi nose genetske ostatke vikinških predaka, koji su se nekoć davno udruživali na brodovima i nadvikivali boreći se s morem i vjetrom. Ne znam je li to istina. Možda je to i izmislio, ali kad ih god

vidim na okupu, zvuči uistinu logično.

Poput mojega oca, i ja volim biti sama, u svojoj sobi, za svojim *MacBookom*, televizorom i gomilom knjiga. Dok pišem, najčešće u slušalicama slušam *blues*, koji više i ne doživljavam jer sam iste pjesme poslušala već nebrojeno puta. Meni one predstavljaju poznato utočište, prostor u koji nitko ne ulazi i u kojemu se namještaj nikad ne pomiče. Dok se ostali pripadnici moje obitelji ne odvajaju jedni od drugih. Nitko od njih ne može biti sam ni pet minuta. Kad dođem kući u posjet, katkad mi se čini da se moje sestre zapravo nikad nisu ni odselile, kao da nemaju već odavno svoje obitelji i vlastitu djecu, visoku, plavu i mušku. Sve su rodile sinove: Lexi i Sabine svaka po dvojicu, Paula i Franziska trojicu. Za razliku od naših roditelja, one su očito znale rađati samo dječake te su i u odrasloj dobi ostale sportski i natjecateljski tipovi. Sestre tvrde da se kod majke okupljaju samo radi mene, samo kad i ja dođem u posjet. Ali znam da to nije istina, jer u obiteljskoj grupi objavljuju fotografije svojih poslijepodnevnih druženja uz *prosecco*. Neprekidno su ondje i poput plava planetarna sustava kruže oko majke i jedna oko druge.

Okružena svojim sestrama, cijelo sam djetinjstvo i mladost bila nevidljiva. Tako je i danas, kad se god nađu u mojoj blizini. Osjećam se kao da one upijaju svu svjetlost, da automatski privlače tuđe poglede, a čak ni činjenica da stare ne mijenja ništa na stvari. Franzi me je nedavno posjetila. Izišle smo iz podzemne željeznice te hodajući peronom slučajno očešale nekoga tipa te mu se ispričale. Vidjela sam kako se još jednom okrenuo za njom i širokim osmijehom nasmiješio Franzi. Takve me stvari zapravo više i ne bi trebale čuditi, ali ipak me čude, premda sam i

sama pomalo iznenađena: *Aha, vidi, vidi, još uvijek*. U nazočnosti sestara mene nitko i ne primjećuje. Stopim se s pozadinom. To je vjerojatno i razlog zašto sam toliko brzo pobjegla od kuće te se otad među nama trudim održavati zdravu distancu.

Morala sam napustiti svoj dom i preseliti se gotovo sedamsto kilometara daleko kako bih postala vidljivom i otkrila da sam potpuno normalna, prosječno privlačna žena, ne upadljivo lijepa, ali ni ružna. Međutim, čim se u blizini nađe jedna od mojih sestara, ili, još gore, sve četiri zajedno, sve to smjesta ponovno zaboravim.

SOLITUDE

Već mjesecima svojim prijateljicama dosađujem s pričom kako si ubrzo više neću moći priuštiti ovaj stan. Jednom kad se najprije Mila, a zatim i Max isele, morat ću se iseliti i ja, ili ću morati pronaći nekoga tko će se useliti k meni i plaćati pola stanarine. Stanarinu si mogu priuštiti jedino uz alimentaciju koju otac plaća za djecu, koja pokriva točno dvije trećine troška. Nakon što ona presuši, stan mi više neće biti priuštiv.

Iz roditeljske kuće preselila sam se najprije u studentski stan, potom kod Larsa, pa onda zajedno s njim u još jedan studentski stan, te naposljetku k ocu svoje djece. U međuvremenu sam nekoliko mjeseci živjela i u stambenoj zajednici u Zürichu, no tad sam rodila blizance. Nikad nisam živjela sama, osim kad odem na odmor na selo, na nekoliko dana, ponekad i nekoliko tjedana, pogotovo otkako se djeca snalaze i bez mene. Ondje dane provodim samo sa psom, što mi nimalo ne smeta. Mogu nesmetano razmišljati, ne moram ni s kim razgovarati, ne moram redovno kuhati i jesti. Dolaze mi u posjet prijateljice i prijatelji, ostanu nekoliko dana, a potom odu. To je životni stil koji mi odgovara i koji mi je ugodan.

Na internetu sam nedavno pročitala tekst američke književnice Sare Broom, u kojemu piše: „I love solitude.”* Samoću. Ponekad u njemačkome jeziku nedostaju

* engl. „Volim samoću.” (op. prev.)

riječi, riječi kojima je moguće točno izraziti određeno ljudsko stanje ili životni stil. *Solitude*: u njemačkome ne postoji riječ koja se podudara s onime što *solitude* znači i što je čini toliko osjetnom. Riječ usamljenost ima negativnu konotaciju – nju ne odabiremo sami, ona nam se jednostavno dogodi. Usamljenost nitko neće odabrati dobrovoljno, ona je neugodan osjet koji proizlazi iz slučajne ili namjerne izolacije. Usamljeni ljudi izazivaju sažaljenje, oni nemaju nikoga, rastali su se od djevojke, muža, ljubavnice, žene, ljubavnika, ili su sami ostavljeni, ili su nadživjeli svoje partnere i ne mogu pronaći nikoga novog. Ispali su iz kruga prijatelja, nemaju obitelji ili su se otuđili od vlastite rodbine. Odbačeni su od društva i zaboravljeni. Nitko ne voli svoju usamljenost. Usamljenost je bolna. Usamljenost je patnja.

Solitude, za razliku od usamljenosti, nije sudbina, već izbor. Samotni životni stil koji te ne izolira, barem ne u stoljećima društvenih mreža. Način života koji ti omogućuje povlačenje na neko mjesto na kojemu ti nitko drugi ne zauzima životni prostor, gdje nitko ne polaže nikakva prava na njega, gdje nitko ne narušava tvoju tišinu, ne remeti životni ritam, ne očituje bilo kakve potrebe i zahtjeve te ne inzistira na navikama koje nisu tvoje. Interakcija s drugim ljudima jest korisna, ali me istodobno i iscrpljuje, izmoždi, čini me nemirnom, razdražljivom, agresivnom.

Međutim, *solitude* sebi u ovome stanu ne mogu priuštiti. Pa kukam svojim prijateljicama kako mi trebaju cimer ili cimerica, kako ću morati isprazniti i iznajmiti spavaću sobu. Mogla bih se preseliti u dnevni boravak, najveću i najsvjetliju prostoriju u stanu, u kojoj bih onda i radila i spavala. Međutim, ta mi se pomisao ne sviđa. Ne želim gledati krevet dok radim, međutim, s druge strane,

često i radim iz kreveta, stoga bi takav raspored imao i određenih prednosti. U svakom slučaju, krevet neće smjeti toliko nalikovati ovom sadašnjem, koji mi je osim toga i prevelik, i to već dugo vremena. Na internetu sam gledala krevete koji izgledaju poput sofa. Proučavala sam i paravane i zidove od staklene opeke. Prijateljice zajedno sa mnom kuju planove o tome kako bi sve to moglo funkcionirati, koliku bih najamninu mogla tražiti za spavaću sobu s balkonom okrenutim prema jugu, vlastitom kupaonicom sa zahodom i zajedničkim korištenjem kuhinje. I to još na takvome položaju! Minimalno šesto eura.

Prijateljicama pokazujem internetske oglase za stanove na koje sam naišla dok sam usput ovlaš pretraživala tržište nekretnina. U potrazi za stanom veličine šezdeset do osamdeset kvadrata s balkonom u blizini Brunnenmarkta, naišla sam na najbestidnije ponude. Mračni sobičak od dvanaest kvadrata u obiteljskome stanu, s uskim krevetom, jeftinim ormarom i radnim stolom, u trošnome stanu za podnajam, zajedničkom kupaonicom s obitelji, koja za to traži četiristo eura mjesečno, no u cijenu su barem uključene režije. Onda bih ja mogla tražiti barem šesto, možda čak i sedamsto?

Prijatelji mi daju savjete kako da pronađem ljude koji su voljni unajmiti sobu na nekoliko mjeseci, ili čak i dulje. Međutim, u stvarnosti već dugo znam: to jednostavno neće funkcionirati. Pomisao da se vraćam sa sela sa psom te u svojoj kuhinji zatječem kakva stranca, nepodnošljiva mi je. Iako znam da bi mi stranac mogao postati prijateljem, da bih mogla dobiti prigodu za iskustvo koje će me neočekivano obogatiti, takvu prigodu ne želim. Dugo sam i sama živjela u stambenim zajednicama i uživala u njima, ali nisam se spremna vratiti u takvo stanje. Možda

jednoga dana. No sad bih radije živjela sama.

Lako mogu zamisliti život u stanu u kojemu nema ničega i nikoga. Čak ni moje djece, Maxa i Mile, koju inače, čim otključam vrata stana, već vidim kako se izležava na kauču s pametnim telefonom u ruci. Maxova je soba nešto dalje od ulaza i njegova su vrata uvijek zatvorena, a kako bi se zaštitio od uljeza premjestio je regal s knjigama ispred svojega kreveta, kojim si je stvorio nišu u kojoj sad neprekidno sjedi na ružnoj *gaming* stolici igrajući igrice na konzoli s dvama ekranima, vječno sa slušalicama na ušima, kojima vjerojatno komunicira s drugim igračima. Ne razumijem se baš u to. U nekome sam trenu odustala od pokušaja snalaženja u svijetu igara svojega sina, pa čak i od pretvaranja da me zanima čime se bavi. Nemam osjećaj da njemu to imalo smeta. Čini se da i on svoje društvene kontakte održava *online*, slično kao i ja.

I Mila je jednako nezainteresirana za Maxove igrice kao i ja, čini mi se da ona trenutačno uglavnom gleda videa na TikToku, koja također baš i ne razumijem. Ponekad mi pokaže poneki koji se njoj čini posebno smiješnim, ali prije nego što uspijem shvatiti što je u njemu uopće smiješno, već je gotov, a onda se Mila ruga mojemu lažnom smijehu i govori kako sam prestara za TikTok.

S ulaznih vrata pozdravljam Milu pretvarajući se da sam sretna što je vidim i što ću uskoro vidjeti i Maxa, kao što i priliči majci koja se vraća kući, a i uistinu jesam sretna. Ali isto tako primjećujem i da lako mogu zamisliti dolazak kući na neko neutralno mjesto, moje mjesto, mjesto gdje neće biti nikoga drugog, gdje neću morati ni s kim razgovarati, gdje neće biti tuđe odjeće razbacane posvuda, gdje se u sudoperu ne gomilaju ljepljivi tanjuri, gdje u umivaoniku nema slijepljene kose. Voljela bih se

vratiti kući u stan koji će biti onakav kakvim sam ga i ostavila, uredan i tih. Mislim da bih uživala živjeti sama. Međutim, u ovome stanu to neće biti moguće, za to mi novac neće dostajati, to je sigurno.

Prijateljicama su moje litanije o stanu već dobro poznate. Uvijek se vrte oko toga kako radim već trideset i pet godina, i to uspješno, a unatoč tomu više si ne mogu priuštiti dom u kojemu sam toliko dugo živjela. I da ne znam više gdje ću za godinu dana živjeti.

Čujem svoje sestre kako zanovijetaju: „Nekretnineee! Vlasništvoooo! Da si barem pravodobno uložila u nekretnine! Kao što smo mi! Da si barem bila pametnija, a ne toliko svojeglava! Sad ne bi imala ovaj tužni problem.” Jer to uistinu jest tužno, na smiješno uobičajen način, način koji smrdi na ograničenost i daje naslutiti siromaštvo u starosti, sve ono što sa mnom nije imalo nikakve veze dok sam još bila mlada. Bile su to stvari koje su se uvijek ticale drugih, manje snalažljivih, manje inteligentnih, ljenijih. Vjerojatno nitko ne bi pomislio da bi se takvo što moglo dogoditi i njemu. Sve dok se čovjek ne suoči s vlastitim porazom, s rezultatom vlastita neuspjeha, pogrešnih životnih planova. Naposljetku, u društvu koje kao uspjeh prihvaća jedino neprekidnu maksimizaciju, a ne redukciju, ne život u malenim, skromnim okolnostima, to se ne smatra poželjnim. I tako se žalim svojim prijateljicama, u idiotskoj nadi da bi mi mogle pomoći. Da će one od mene unajmiti sobu kojom se neće koristiti. Ili mi poslati nekoga podstanara koji će plaćati najamninu, a neće u njoj živjeti. Da će mi one pružiti sigurnost.

Moj je problem zapravo apsurdan. Ta riječ je samo o udobnome stanu, koji moram zamijeniti drugim, vjerojatno jednako udobnim stanom. Ali nigdje nisam živjela

toliko dugo kao ovdje. Ovdje su odrastali moji blizanci, ovdje su bili bebe, pa mališani, pa školarci, ovdje su postali tinejdžerima, i sad su ovdje, u svojim sobama, kao punoljetne osobe. Ovdje sam im bila majka, ovdje smo bili obitelj. Ne želim se odreći ovoga mjesta i ne želim da ga Mila i Max moraju zauvijek napustiti. Ne želim da isprazne svoje dječje sobe i da onda kod mene više nemaju svoje utočište, u koje bi mogli uteći od odrasloga života ako stvari ne ispadnu onakvima kako su ih zamišljali. Ili ako im svakodnevni život postane nedostupnim, bilo zbog još jedne globalne krize ili, što je još realnije, nekoliko njih istodobno. Mogućnost povratka na rodnu grudu u ovakvim je vremenima, naravno, luksuz, ali taj sam luksuz imala i sama onomad kad sam se iselila, barem u teoriji. Nisam ga iskoristila, ali opcija je postojala, ili bi barem postojala da sam doživjela neuspjeh u svojem pokušaju odrastanja i samostalna života u velikome, stranom gradu, bez pomoći i podrške obitelji. Međutim, neuspjeh ili odustajanje za mene nisu dolazili u obzir, štitio me je moj tvrdoglavi ponos, kao i udaljenost koju sam postavila između roditeljske kuće i svojega novog, samoizabranog središta života. I možda je upravo to ono što je okončalo moje djetinjstvo. Možda djeci činimo uslugu otežavajući im koliko god možemo povratak u djetinjstvo, pod majčine skute, možda je to jedini način da odrastu.

POPIS STVARI KOJE SAM IZGUBILA

Na selu sam, s Johnnyjem. Johnny je stari prijatelj kojega poznajem već cijelu vječnost. Odlazimo sa psom u šetnju šumom. Sunce sja kroz zelenilo, a pas za sobom vuče dugački povodac neonskih boja, kojemu je svrha spriječiti ga da iznenada pobjegne i počne loviti zečeve ili divljač. Želim snimiti fotografiju Johnnyja sa psom, ali ne uspijevam pronaći mobitel. Pretpostavljam da sam ga zaboravila kod kuće. Na povratku susrećemo dvoje planinara. Zaustavljaju se i obraćaju mi se imenom, premda su potpuni stranci. Ja ih zbunjeno gledam, a tad mi pružaju mobitel. Pronašli su ga pokraj staze, a straga, u futrolji, bila je zataknuta zdravstvena iskaznica s mojom fotografijom i imenom.

Johnny me pita gubim li često stvari. Odgovaram mu da ne, rijetko, zapravo nikad. Dok se nakon pospremanja i pakiranja spremamo krenuti natrag prema Beču, tražim ključ auta i ne uspijevam ga pronaći. Odlazim do auta i zatičem ključ kako visi u bravi, očito je stajao ondje već dva dana. Ovo je općenito vrlo siguran kraj i svima u okolini moj je auto dobro poznat. Ukrcavamo psa na stražnje sjedište i krećemo. Okrećem se prema Johnnyju i kažem mu: „Inače, ono što sam rekla, da nikad ništa ne gubim, bila je laž.” Johnny se smije, to je već i sam shvatio.

Zapisujem na dlan stvari da ih lakše zapamtim: imena ulica, kućne brojeve, tramvajsku liniju koja će me odvesti do određena odredišta, PIN svoje Visa kartice.

Nepotpun popis stvari koje sam izgubila u tijeku svojega života, *tbc*:

- Putnu gitaru.
- Tamnosivu jaknu od flisa.
- Crnu kapu, dok je pas bio na dresuri.
- Blog s četiri tisuće pohranjenih tekstova.
- Ružičastu kožnatu rukavicu, koju sam izgubila tijekom šetnje i ponovno pronašla tjedan dana poslije, na mjestu gdje mi je ispala iz džepa jakne.
- Putovnicu, na putu za Kretu. Što sam primijetila tek na ulazu u zračnu luku. Osjetila sam kako mi krv ključa i kako mi pišti u ušima. Bilo mi je silno neugodno. Pretražila sam cijeli hodnik do sigurnosne kontrole. Nasreću, prije polaska napravila sam fotokopiju putovnice, upravo iz straha da bih je na putovanju mogla izgubiti, a kopija je bila zataknuta u unutarjem džepu ručne prtljage. S njome sam uspjela otići na Kretu i vratiti se kući. Po povratku u Beč nazvala sam ured zračne luke za izgubljene predmete, međutim, putovnica nije pronađena. I upravo kad sam htjela prijaviti krađu, pronašla sam je u fotokopirnom uređaju.
- Psa, u šumi, unatoč dugom povodcu.
- Dvije vrlo ukusne punč kocke s ružičastom glazurom iz pekarnice *Ehrenberger*, na putu kući, kojima sam se toliko radovala, a onda ih odjednom više nije bilo. Pregledala sam cijeli prtljažnik, ali ni ondje ih nije bilo. Vjerojatno su mi ispale iz vrećice dok sam ukrcavala stvari iz nabavke te sam ih potom pregazila autom.
- Tradicionalni balkanski rubac, koji mi je jednom prigodom darovala dizajnerica Susanne Bisovsky.

Zapravo, bila je riječ o dvama malenim rupcima koje sam zašila jedan za drugi i brojnih zima nosila oko vrata umjesto šala. Izgubila sam ih negdje u vlaku tijekom književne turneje po Njemačkoj i Švicarskoj. Umjesto toga, pronašla sam si muškarca, kojega sam potom također izgubila, ili bolje rečeno, namjerno u nekome trenu ostavila. Bilo mi je žao zbog rupca, a bilo mi je žao i zbog muškarca. Bio je pametan i osjećajan, ali posvađali smo se oko nekih temeljnih stvari te potom više nismo pronašli put do pomirenja. Nedostaje mi taj rubac, pa ga ponekad gledam na internetu, na fotografijama u medijima na kojima sam ga nosila. Na muškarca povremeno naiđem na Facebooku, on često putuje.

- Dva malena žuta džepna nožića s otiskom jednog tjednika, dar jedne prijateljice iz Švicarske koja radi u tome listu. Najprije sam izgubila jedan, pa sam je molila da mi, kad bude u prilici, nabavi novi jer mi se silno sviđao, da bih potom u nekome trenu najprije pronašla i prvi, a onda nekako uspjela izgubiti oba. Možda ih uopće i nisam izgubila, nego samo toliko dobro spremila da ih više ne uspijevam pronaći, te će se u nekome trenu jednostavno ponovno pojaviti na posve logičnu mjestu. (Nadopuna: tako je i bilo.)
- *Ray-Banove* sunčane naočale *Cats-2000*, i to, mislim, čak pet puta. I isto sam ih toliko puta ponovno kupovala, jednom čak i od Yvonne, kojoj sam ih prethodno zajedno s Theresom darovala za rođendan zato što je ona toliko rado nosila moje tijekom zajedničkoga odmora u Hrvatskoj. Vjerojatno zato što je svoje negdje bila zametnula. Odsjele smo zajedno u malenoj, staroj kućici tik do plaže. Kuća je imala neravne podove i

malene sobe s pogledom na more, štednjak, doduše, nije radio, ali zato je terasa obrasla cvijećem i vinovom lozom bila samo nekoliko koraka udaljena od mora. Između terase i kamenite plaže prolazila je uska šetnica, seoski put, navečer smo sjedile na zidiću, pile vino i ogovarale prolaznike, dok sam danju sjedila u hladu za jednim od stolova i pisala knjigu. Radila sam na sceni u kojoj umire glavni junak – nevjerni muškarac, kojega sam poslala u smrt tako što je biciklom podletio ravno pod terenac, koji ga je zgnječio zajedno s njegovim skupocjenim biciklom. Sviđala mi se ta scena, ali na kraju je ipak nisam upotrijebila, već sam ga ostavila na životu. Sve do danas nisam sigurna je li to bila dobra odluka.

- Yvonne je za vrijeme toga odmora neprekidno nosila moje sunčane naočale, što mi baš i nije bilo drago, jer ona gubi stvari još i češće nego ja, ali priznajem da su joj dobro stajale. Međutim, one koje smo joj potom kupile, bile su joj prevelike. Ona ima mnogo manje lice od mene. Kad sam primijetila da nikad ne nosi *Ray-Banice*, pitala sam je mogu li ih otkupiti natrag. Izgubila sam ih samo nekoliko tjedana poslije, ali to joj nikad nisam priznala, već sam si ponovno kupila iste takve na *eBayu*. I dan-danas još se uvijek pretvaram da su to one njezine.
- Naočale za čitanje, nakon jednoga čitanja u trgovini ekološkim proizvodima u Eferdingu. Na fotografiji s vlasnicima trgovine još su mi bile na nosu, ali sat vremena poslije, u vlaku, nije ih više bilo. Prijavila sam nestanak trgovini, organizatorima i na Facebooku, uvjereni da će ih netko pronaći. Međutim, nikad se više nisu pojavile. Vjerojatno sam ih izgubila na

parkiralištu dok sam ulazila u auto žene koja me je odvezla do kolodvora, a potom su ih pregazile tisuće automobila i samljele u sitne mrvice pomiješane sa šljunkom na parkiralištu. A jednoga dana, kad se razina mora podigne dovoljno visoko da prekrije i parkiralište u Eferdingu, moje će naočale za čitanje otplutati sve do otvorena mora.

- Svoje omiljene japanke. Za njihov sam nestanak krivila blizance, ali oni su krivnju odlučno poricali. Nekoliko mjeseci poslije te sam japanke, koje sam sprijeđa obrezala škarama kako bi mi bolje pristajale, ugledala na Yvonninim stopalima. Ona više nije znala kako su dospjele k njoj, pa mi je darovala dva para novih.
- Sadržaj svojega računala, ubrzo nakon što sam se rastala od supruga. Vratila sam se s blizancima nakon vikenda provedena na selu, uključila prijenosno računalo, koje je odmah tražilo ažuriranje, uz napomenu da uređaj mora ostati priključen na napajanje. Priključila sam ga na razdjelnik ispod kreveta, ali pritom nisam primijetila da on nije bio uključen u struju. I tako se računalo isključilo usred ažuriranja i više se nije dalo uključiti. Plačući sam u očaju preko mobitela objavljivala pozive upomoć na Facebooku, međutim, odgovori koje sam primala nisu mi ulijevali nadu. Na internetu sam pronašla servisera za *Macova* računala te ga nazvala, a on mi je rekao da donesem računalo na popravak. Živio je u prizemnoj radionici nedaleko od mene. Radionica je bila mračna, prepuna starih trosjeda i sagova, razmjerno neuredna. Imao je velikoga, starog, prijateljski nastrojena psa, a i sam je bio ljubazan, međutim, ni on nije vidio previše nade za

spašavanje mojih podataka. Ipak, uspio je spasiti barem dio njih, no većina je izgubljena. Tad mi je ugradio maleni bijeli kockasti uređaj sa zelenom lampicom, sličan onomu koji je poslije austrijskoga kancelara stajao posla, nakon što je šef ÖBAG-a*, Thomas Schmid, doduše, izbrisao 323 000 poruka sa svih mogućih mobilnata i računala, ali je pritom zaboravio na prijenosni kockasti uređaj za pohranu podataka koji je sačuvao sve te poruke sa svih njegovih uređaja. Među njima se našlo i nekoliko prepiski s kancelarom. Državni odvjetnik pronašao ih je u tijeku istrage korupcije i još ih uvijek proučava. Međutim, njihovo je objavljivanje za kancelara bila politička smrt.

- Bebu, točnije, zametak. Mora da je bio još sasvim malen, gotovo nevidljiv. Željela sam napokon imati dijete, pa smo ga napravili. Mjesečnica mi je izostala, a nekoliko testova na trudnoću pokazalo je da sam zatrudnjela. Bila sam presretna, pa sam naposljetku otišla kod ginekologinje. To se dogodilo u Zürichu. Bila je to vrlo službena žena, pomalo neljubazna. Napravila je ultrazvuk i rekla: „Ne, nema ničega. Niste trudni.” Nije, doduše, rekla: „Sve ste to umislili”, ali gledala me je kao da jesam. Bilo me je stid. Osjećala sam se poput kakve hohštaplerice koja samoj sebi laže da je trudna kako bi vlastitome životu dala smisao. Izišla sam iz ordinacije i krenula kući – netrudna, tužna, ponižena. Krvarenje se pojavilo dva dana poslije. Ponovno sam otišla istoj hladnoj ginekologinji, koja

* ÖBAG (Österreichische Beteiligungs AG) austrijski je državni holding, odn. fond koji upravlja ulaganjima Republike Austrije u djelomično ili potpuno nacionalizirana trgovačka društva. (op. prev.)

- je napravila krvni nalaz, a on je potvrdio da uistinu jesam bila trudna. Nisam, dakle, sve samo umislila.
- Rekla mi je da pričekam tri ciklusa prije nego što pokušam ponovno zatrudnjeti, ali nisam je poslušala. Odmah sam ponovno zatrudnjela, ponovno napravila nekoliko testova, a onda sam ponovno prokrvarila i ponovno bila tužna. Još sam jednom otišla kod ginekologinje i tražila da mi objasni zašto mi trudnoće ne uspijevaju. Pregledala me je ultrazvukom i rekla: „Ali, ovdje nečega ima. Pogledajte, ovdje.” Dok sam zurila u točkicu koja je pulsirala na zaslonu, srce mi je udaralo kao ludo, a onda je rekla: „I ovdje, još jedno.” Šest mjeseci poslije rodila sam blizance, osam tjedana prije termina.